

Холод У. (Оломоуць, Чеська Республіка)

Модально-прагматичний дискурс текстів постмодерної літератури (на матеріалах чеських та українських перекладів)

У статті аналізується проблема перекладу чеською мовою текстів сучасної української літератури періоду постмодернізму. Ця проблема полягає не у відмінності мовних систем, а у відмінності так званої культурної ситуації тексту оригіналу й тексту перекладу. Критерієм оцінки якості перекладу виявляється вже нефеномен еквівалентності, а феномен транспозиції оптимального прагматичного рівня, який, поряд із багатьма граматичними й семантичними елементами, включає також модальність як вираження відношення автора текста до зображуваної дійсності. Таким чином, текст сприймається як неподільна частина народного культурного контексту.

Ключові слова: транспозиція, культурний контекст, індивідуальний стиль, прагматична інформація.

В статье анализируется проблема перевода текстов современной украинской литературы периода постмодернизма на чешский язык, которая состоит не в различии языковых систем, а в различии так называемой культурной ситуации текста оригинала и текста перевода. Критерием оценки качества перевода уже не является феномен эквивалентности, а феномен транспозиции оптимального прагматического уровня, который включает в себя среди многих грамматических и семантических элементов и модальность как выражение отношения автора текста к изображаемой действительности. Таким образом текст воспринимается как неделимая часть народного культурного контекста.

Ключевые слова: транспозиция, культурный контекст, индивидуальный стиль, прагматическая информация.

The author offers an analysis of two basic approaches to translating fiction. This process has a twofold functional aim: to arouse the reader's interest and to provide cultural context. Individual style of the translator is essential, combined with talent, creativity, experience, education, intimate knowledge of both languages and also ability to convey pragmatic information without any loss in content and form of the translated text.

Key words: transposition, cultural context, individual style, pragmatic information.

Основним елементом постмодерни є рівноправна множинність поглядів на світобуття, в основі яких лежить втрата ілюзій про можливість змінити світ, систематизувати його. Тому у постмодерній літературі зустрічаємося із відображенням реальності через призму незалежної особистісті-письменника, який намагається поєднати або взаємодоповнити часом полярно протилежні риси філософії, культури, націй, характеру людей. Це

протест проти впливу або тиску на людину різних ідеологій. Людина вільна і здатна незалежно жити, мислити, приймати рішення і вибирати світогляд. Отже, виникає нібито незрозумілий хаос думок і позицій, який віддзеркалюється у сучасній літературі зображенням повсякденного реального життя як театру абсурду (умисні переплетення стилів оповіді: класицистичного і сентиментального, грубо натуралістичного і казкового, художнього з науковим, публіцистичним, діловим також притаманна характерна іронічність та пародійність, так зване „переспівування“ відомих сюжетів попередніх епох) з метою викриття несправжності, протиприродності панівного в реальності способу життя.

Особливістю української постмодерної літератури є висвітлення проблеми людини, яка живе в країні, яка була позбавлена власної державності, історії, можливості самовизначення та свободи. До найвідоміших її представників належать: Ю. Андрухович, Ю. Іздрик, Л. Дереш, С. Процюк, О. Забужко, Т. Прохасько, Галина Пагутяк та ін. Для їх творів характерне часте вживання метафор, іронії, сарказму символів, гри слів, безлічі запозичень (варваризмів) з російської, англійської, польської та ін. мов, змішування стилів, перегук з підтекстами романів зарубіжних творів. Наприклад, Ю. Андрухович у „Рекреаціях“^{*} використовує середньовічне тло – карнавальну культуру й амбівалентність, „багатоголосся“ побудови, прийоми розповіді української вертепної драми. Усі ці засоби формують атмосферу світу Абсурду, де відбувається переосмислення життєвих цінностей героїв твору, де панує сумнів та невпевненість. Це бунт проти свідомості колоніальної людини.

Головною проблемою при перекладі творів художньої літератури є повноцінна транспозиція (перенесення) культурного середовища тексту оригіналу до культурного середовища тексту перекладу, тобто відтворення оптимального прагматичного рівня тексту оригіналу в тексті перекладу.

Явище транспозиції у перекладацькій практиці розглядається як один з видів трансформації, тобто мовно-сміслові й структурні перетворення одиниць оригіналу, яких вони зазнають при перекладі на іншу мову. Перекладачі часто здійснюють різні трансформації складників вихідного тексту для адаптації до норм мови цільового тексту [6, 319–321].

Виходячи з теорії Ш.Баллі, який вперше запровадив поняття

---

^{*} Цей роман було успішно перекладено чеською Томашем Вашутом Оломоуца – Andrucovič, J.: *Rekreace aneb Slavnosti Vzkříšeného ducha*. Překlad Tomáše Vašuta, Olomouc 2006.

транспозиції у науковий обіг у своїй праці «Загальна лінгвістика і питання французької мови», слід розрізняти функціональну транспозицію, яка «стосується виключно граматики» та семантичну, що пов'язана з лексикою. У першому випадку «мовний знак, зберігаючи повністю своє семантичне значення, може змінити граматичне значення, прийнявши на себе функцію деякої іншої лексичної категорії (...), до якої він не належить» [3, 130]. У другому мовний знак, внаслідок переносного вживання, змінює своє значення й одночасно свою категорійну залежність.

Для перекладу художнього твору повинні враховуватись не тільки лінгвістичні методи перекладу, але обов'язково літературні, які пов'язані з часовою віднесеністю до певного культурного періоду, певного літературного стилю автора твору. І хоч враження читача від твору оригіналу не буде однаковим із враженням читача від твору перекладу, але з функціонального погляду до твору перекладу будуть перенесені загальні риси культурного середовища оригіналу [13, 42].

Перекладач мусить „переоцінити“ ідею джерела, щоб перенести її у мовному вигляді до перекладеного твору. Тут важлива творча здатність перекладача, його стилістична влучність, яка не в останню чергу пов'язана із талантом „переключення“ з однієї мови на іншу, з багатством уяви, лексичного запасу обох мов – оригіналу та перекладу.

Цікавою у цьому плані є творчість сучасного українського письменника-постмодерніста Юрка Іздрика, який часто користується різними мовними засобами для маркування тексту, особливо графічними, морфологічними, синтаксичними.

Наприклад, у оповіданні «Арктичні сни», письменник використовує великі літери для написання особових займенників, щоб підкреслити важливість цього місця у тексті: «*От і сьогодні привиділось ЙОМУ, ніби знайомі з попередніх візій люди (а за дивною логікою снів, ВІН був цілком подібний до них, нічим з-посеред них і не виділявся) намагаються включити ЙГО в якусь свою, незрозумілу гру*» [4, 49-50].

Або у наступному прикладі можемо бачити, як автор використовує сполучення вигуків для опису звуків, щоб передати звуки, які супроводжують ремонт будинку:

«На здачу мені дали Загір... - стук-грюк-тара-бум-тара-бум-стук-стук-тр-р-р-рах! - на здачу мені далі...уопть-уопть-бемц!-...я у гадки не мав, що всі ці думки снувалися с метою якось захиститися від Загіра...» [4, 58].

Письменник також застосовує «розривання» слів та вкладення в ці структури різних символів. Таким чином утворюються цікаві шматки тексту,

у яких або виникає нове – літературне слово, яке утворене з двох складів різних слів: «...мене знову мов по!!пла=вок...» [5, 62], або слова з зовсім новим значенням: «...відтовхуюся ногами від сте млі...» [5, 62], де з'єднанням частин слів стіна та земля за допомогою символу % виникає нове, нелітературне слово, яке несе одночасно семантику цих двох іменників*.

Порівняно з мовою оригіналу, перекладач у мові перекладу має обмежені можливості вибору мовних засобів, бо потрібно передати стиль твору та його ідейно-естетичну основу. Майстерність перекладача полягає в тому, щоб вдало трансформувати „думку автора“ оригіналу, не піддаючись стилістичному впливу іноземної мови, бо таким чином виникатимуть так звані неприродні конструкції у мові тексту – перекладу, присутність яких іноді може бути корисною для маркування потрібних місць, наприклад, для передачі мови одного з персонажів. Адже інакше, мова тексту-перекладу повинна відповідати стилістичним правилам цієї мови.

Наприклад:

Таке пояснення мене трохи спантеличило, я довго не могла второпати витончену армійську логіку. Можливо, мій товариш мав на увазі те, що кожен повинен робити свою справу? Чоловікові ніколи самовдосконалюватись на борщах і макраме. Його робота – уполювати здобич і притягти її додому жінці й дітям. А наш номер – сто двадцятий: сиди собі тихенько і загортай голубці в капустах. Кожному – своє.

Takové vysvětlení mě trochu zmátlo a dlouho jsem nemohla pochopit vytříbenou armádní logiku. Možná, že můj kamarád měl na mysli to, že si má každý hledět svého? Muž nemá čas se zdokonalovat ve vaření boršče a v háčkování. Jeho prací je – ulovit zvěř a dotáhnout ji domů ženě a dětem. A náš úděl – sedět doma a zabalovat holubce do zelí. každému to jeho**.

Текст МО належить до модерної української прози, де знаходимо слова- реалії – *борщи, макраме, голубці*. Авторка перекладу не зовсім вдало передала останнє словосполучення з реалією *загортай голубці в капустах*, бо сам термін голубці, як назва української страви якраз і є капустяне листя, до якого переважно загортають суміш рису з м'ясом.

---

* Аналізу творів Ю.Іздрика присвятив свою дипломну роботу під назвою” Сучасна українська література. Юрій Андрухович, Юрко Іздрик” колишній студент секції україністики кафедри славістики університету ім.Палацького в Оломоуці Алекс Елгарт, котрий ряд творів переклав чеською, які були опубліковані у журналі «Четвер».

** Переклад студентки україністики кафедри славістики університету ім. Палацького в Оломоуці Ганки Черної на перекладацький конкурс 2008.

Але авторка оригінального твору використала тавтологію, щоб емоційно маркувати те нібито «постійне завивання голубців» - символ щоденної жіночої рутини на кухні. Але у перекладі чеською *holubce* є незнайомою реалією і тому такий переклад як *zabalovat holubce do zeli* не несе такої ж семантичної завантаженості і, тим самим, не створює ідентичної асоціації для читача, як у оригіналі українському.

Якщо в одному з місць тексту перекладу не передаватиметься емоційно-семантична чи модальна маркованість оригіналу через неможливість „калькування“ стилістичних зворотів пов'язаних з відмінністю лексико-граматичної будови обох мов, так само ідейно-культурних символів, то у такому разі автор перекладу повинен компенсувати ці місця – „білі плями“, використавши потенційні можливості мовних засобів мови-перекладу. Наприклад:

Ti rozumíš, teraz navkolo nas taka laža. Mi повинні триматися. Я їх ненавиджу всіх, rozumíš? Давай, я зараз скажу йому все, а тоді натовчемо йому хвальник, га?

- Ну, цього не треба.

Чого ти такий обережний, такий вихований? Йому треба дати по рогах, чесне слово! Якщо ти не хочеш, то я сам зроблю це!

Грицю, ми тільки ускладнимо ситуацію. Треба просто якось делікатно відшити його... [2, 55].

„Rozumíš, teď je to všude kolem nás na pytel. Musíme se držet- Já je všechnu nenávidím, rozumíš? A co kdybych mu to všechno řekl a pak mu rozbijeme ciferník, co říkáš?“

„To přece není zapotřebí.“

„Proč jsi takový ohleduplný, takový slušný? Musí se mu srazit hřebínek, čestné slovo! Když nechceš ty, udělám to sám!“

„Hryci, jen bysme zkomplikovali situaci. Musíme se ho prostě nějak delikátně zbavit...“ [8, 40].

У наведеному діалозі МО та МП зустрічаємось із еквівалентністю фразеологізмів *navkolo nas taka laža/ kolem nás na pytel; натовчемо йому хвальник/ tu rozbijeme ciferník; dати по рогах/ srazit hřebínek; відшити його/ zbavit se*.

Небезпечними є перекладацькі кліше, які перекладач автоматично створює, механічно копіюючи конструкції оригіналу, створюючи тим самим „неприродні форми“ у мові перекладу. Це може статися через недостатню творчу працю перекладача, який створює стереотипи [13, 71].

Поруч з консервативними правилами граматики кожної мови,

прагматично-семантичний погляд на мову є невіддільним від функціонального її вивчення, де маємо на увазі прагматично-семантичну (включно з модальною) полісемію кожного виразу в залежності від контексту, наміру мовця щодо адресата, від обставин реальної життєвої ситуації. Отже, прагматична оболонка висловлення включає в себе семантичне значення, але ніби виходить за його межі. Наприклад, для успішного спілкування у будь-якій сфері людської життєдіяльності мовець повинен вміти застосовувати потрібні вирази, тобто не тільки бездоганно володіти словниковим багатством мови та стилістики, риторики, але знати прагматичний бік цієї мови – знати, по-перше, ментальність та усталені традиції у спілкуванні (у слов'ян традиційна емоційність, відкритість; у скандинавських народів – стриманість, замкнутість та ін.) народу, носія цієї мови а, по-друге, вміти спілкуватись за правилами етикету, не викликати зайвих конфліктів та непорозумінь. Інакше це можна назвати як оволодіння прагматичною компетенцією мови, яка стосується не тільки усного мовлення, але й текстів. Постає питання наскільки важливе перенесення прагматичної інформації з оригіналу тексту до тексту перекладу?

Для того, щоб відповісти на покладені запитання звернімося до аналізу уривків тексту МО та МП, вибраних з українських та чеських творів художньої літератури.

„Прагматичний рух“ у тексті відбувається поступово, починаючи з розповідної реальної модальності до останньої фрази. Яка є найбільш модально маркованою і де міститься основна прагматична інформація тексту, наприклад:

Живеш на сьомому поверсі, стіни кімнати завісив козаками й діячами ЗУНР, з вікна бачиш московські дахи, безрадівні тополіні алеї, Останкінської телевежі не бачиш – її видно з кімнат, розташованих по другий бік коридору, - але близька її присутність відчувається щохвилини; випромінює щось дуже снодійне, віруси млявості та апатії, тому вранці ніяк не можеш прокинутися, переходиш з одного сновидіння в інше, ніби з країни в країн [1].

Žiješ v šestem patře, zdi pokoje máš ověšeny obrázky kozáků a členů ZNUR, z okna vidíš moskevské střechy, smutné topolové aleje, televizní věž Ostankino nevidíš, ta je vidět z oken pokojů, co jsou na druhé straně chodby, ale její přítomnost je cítit s každou minutou. Vyzařuje z ní něco, co strašně uspává, virus nečinnosti a apatie. Proto se ráno nemůžeš vzbudit, přecházíš z jednoho snu do druhého jako z jedné země do druhé.

Порівнюючи два уривки тексту, можна побачити, що за розміром

модального поля вони еквівалентні. Основний прагматичний зміст МО та МП сконцентровано у висловленні *тому вранці ніяк не можеш прокинутися/ proto se ráno nemůžeš vzbudit*, який у поданні з контекстом виражає таку інформацію: «виправдання мовця щодо свого способу життя».

Часто трапляються такі випадки, коли в тексті маємо модально марковане речення інтенсивного модального розміру, де сконцентрована прагматична інформація, яка вже не мусить бути доповнена наступним контекстом. Існуючі доповнення стосуються тільки семантичного боку тексту, бо текст завершує речення, яке теж інтонаційно модально марковане, напр.:

...Ми не можемо просто так піти, не спробувавши тутешнього пива, заявив Юрко. – Це все одно, що навіки зганьбитися, вкритися неславою, показати ворогові спину, зрадити самих себе, накласти в штани. Зрештою, ми маємо певні моральні обов'язки перед самим собою! [2, 29].

„Nemůžete přece jenom tak jít a neokusit zdejší pivo“, prohlásil Jurko. To by znamenalo na věky se zahanbit, utržit ostudu, ukázat nepříteli záda, zradit sami sebe, nadělat si do kalhot. Máme přece vůči sobě jisté morální závazky! [8, 24].

Текст МО несе наступну прагматичну інформацію: «піти на місце пива це справа честі». Модальна маркованість тексту МО є меншою, ніж модальна маркованість тексту МП. Отже, модально-прагматична транспозиція відбулася із результатом підвищення модальної інтенсивності тесту МП.

Наступним прикладом будуть тексти, де розмір прагматично-модального поля зростає аж на кінці тексту:

Назад вибирався через слухове вікно, приставивши до стіни поламану драбину. Кілька разів зривався й лише чудом не розбудив Окрю. А спав він, до речі, дуже мало й неспокійно - часто виходив уночі курити й подовгу стояв на подвір'ї, дивлячись у бік темного лісу. Бодай на небо дивився б, шукаючи натхнення. Бо що можна було видивитися в тих чорних хащах? [4, 33].

Zpátky jsem se dostal střešním oknem po polámaném žebříku, který jsem si postavil ke zdi. Několikrát jsem spadl a jen zázkakem jsem neprobudil Okru. A že spal mimochodem hodně málo a neklidně, v noci chodil často kouřit, dlouho stál na zápraží a díval se směrem k temnému lesu. Kdyby se tak díval do nebe, kde by hledal inspiraci. Vždyť co se dalo vykoukat z těch černých křovisek?*

Обидва уривки текстів можна вважати еквівалентними – увесь текст МО та МП вміщає прагматичну інформацію «розпачу над особою Окрю».

---

* Переклад чеською здійснено колишнім студентом україністики, тепер магістром Мирославом Полюдніком у 2009 році.

Наступні два уривки демонструють високий модально-прагматичний рівень, який створюється завдяки експресивним виразам, які актуалізують певні місця в тексті, сприяють розумінню відношення мовця до висловленого та до адресата. Головна прагматична думка тексту: «переконати щось не зробити» у спосіб протилежний – спонування до цієї дії, де емоційно-експресивні елементи передають стурбованість та незадоволеність мовця існуючою ситуацією. Аналізуючи уривки тексту МО та МП можна зазначити, що модально-прагматична інтенсивність обох текстів має високий рівень і завдяки комбінації лексичного та синтаксичного способів модальності а також засобів експресивності, зберігає цей рівень від початку до кінця тексту. Читаючи обидва тексти МО та МП пульсує головна прагматична нитка змісту «Залишися!»:

„...Ну, то пензлю собі куди треба, а не повторюй безконечно, як зомбі, „я мушу йти, я мушу йти!“ – скипів Хомський. – Коли людина щось мусить зробити, вона ні в кого не питає дозволу і робить те, що мусить зробити. Хочеш йти – йди. Я не кину каменем тобі вслід. Але, благаю, не стій більше тут ані хвилини і не мнячкай те своє безконечне „я мушу йти“. Бо в мене виникає мимовільна підозра, що наспраді ти не мусиш нікуди йти...” [2, 77].

„No tak syp, kam potřebuješ a neopakuj nám tu pořád dokola: musím už jít, jako nějaký zombie!“ vybuchl Chomskyj. Když člověk musí něco udělat, tak se neptá, jestli mu to někdo dovolí, a dělá to, co musí udělat. Chceš jít-běž si. Já po tobě kamenem nehodím. Ale moc tě prosím, okamžitě se seber a nemel nám tu pořád dokola: musím už jít. Protože začínám mít pomalu takový dojem, že ve skutečnosti nemusíš chodit vůbec nikam...“ [8, 62].

Якщо прослідкуємо за прагматично-модальним рухом, наприклад, коротшого тексту, то можна помітити, як відбувається розвиток та нашарування модально-прагматичного рівня першого модально маркованого речення та наступних речень з оцінною модальністю. Таким чином, створюється модально – прагматичне семантичне поле, яке адекватно транспоновано з МО до МП:

Мушу сказати, що тиждень проведений на горищі, був жахливий. В першу чергу тому, що спостерігати за Окрю не було жодної можливості (аж у передостанній день я виявив невелику дірку позаду комины, та було вже запізно) [4, 32].

Musím říct, že týden strávený pod střechou byl příšerný. Především proto, že nebyla žádná možnost Okru pozorovat (až předposlední den jsem objevil nevelikou díрку za komínem, ale to už bylo příliš pozdě).

Часто трапляються випадки формальної модальної немаркованості

цілого уривку тексту, але, не зважаючи на це, прагматичне модальне поле все ж створюється завдяки динамічному опису об'єктивної ситуації із додатком експресивної конотації:

Чотири години в автобусі, навіть якщо він „ Ікарус ”, то велика мука, особливо нині, коли всі наче звар'ювали – злітаються ніби круки, до того Чортополя дорога забита автомобілями, автобусами – і все з прапорами, і все- на Чортоніль, якась крейзуха, та й вже [2, 28].

Čtyři hodiny v autobuse jsou fakt muka, i když se jede Ikarusem, zrovna jako by se všichni pomínuli, slétají se jako krkavci na ten Čortopol, cesta je zapraná auty, autobusy – a všechno s prapory, a všechno na Čortopol, davové šílenství... [8, 12].

Таким чином текст МО пронизує модально-прагматична інформація: « у автобусі не можливо їхати», яка транспонована до МП ідентичними формально-семантичними засобами, які цю інформацію зберігають.

Таку ж характеристику створення, розвитку та збереження модально – прагматичної інформації у МП можна дати наступним уривкам текстів:

...Я ніколи б не їхала з ним до того Чортополя, якби він сам так не наполягав...Але невже йому так залежить на тому, щоби я їхала? Невже йому не цікаво їхати без мене?... Найгірше те, що я наперед знаю, як воно все там буде, в Чортонілі... [2, 28–29].

Já bych s ním do toho Čortopolu nejela nikdy, kdyby tak nenaléhal... A záleží ti vůbec na tom, abych taky jela? Nechtěl by třeba raději jet beze mě...Nejhorší je, že sama předem vím, jak to v tom Čortopolu nakonec dopadne... [8, 13–14].

Головна модально-прагматична інформація текстів має такий зміст: « не варто з ним їхати, бо я наперед знаю, як усе може погано закінчитися».

Останній приклад уривків художнього тексту демонструє низьку модальну маркованість та незрозумілість прагматики тексту. Очевидно, для цього потрібно ознайомитись з усім текстом. Проте, усередині обох уривків текстів модально марковане речення із конструкцією предикативної модальності *її слова могли б облетіти/ mohla by její slova obletět kolem* спрямовує нас на головну модально-прагматичну думку: « мені потрібно пересвідчитися у існуванні Анни та правдивості її слів», що підтверджує завершальна фраза МО та МП: *Можє, ніякої Анни й не було./ Možná ani žádná Anna neexistovala.*

Отже, хоча обидва тексти мають слабку модальну маркованість, проте модально-прагматичне поле набуває своєї інтенсивності, яка пов'язана із динамічним описом подій у художньому творі.

І розвернувшись, побіг назустріч вітру, вихляючи воду з мокрої трави. Поли плаща розвівались, як крила. "И-не-юби?!" — летіло геть від мене. Якби вітер не був таким крутієм, її слова могли б облетіти довкола землі і

проштрикнути мене наскрізь. Біг я досить успішно. Кроти злякано присідали під обва лами. Инеюби, инеюби - рахував я собі в такт. Инеюби — раз, инеюби — два. Змінних напрямків. На західному фронті без перемін. В другій половині дня. Можливі короткочасні напади.

Внав я випадково, перечецившись через горбок. Штани відразу намкли. І лікті. Пороззирався довкола. Скільки сягало око, було порожнє поле. Розвиднювалося, переставало мжичити. Може, ніякої Анни й не було [4, 65].

Otočil jsem se a rozběhl se proti větru, až stříkala voda z mokré trávy. Šosy pláště vlály jako křídla. „I-ješ-mě?!“ neslo se pryč ode mě. Kdyby vítr nebyl takový šejdíř, mohla by její slova obletět kolem Země a probodat mě naskrz.

Běžel jsem poměrně úspěšně. Krtci se vylekaně krčili pod sesouvající se půdou. Iješmě, iješmě – počítal jsem si do taktu. Iješmě – raz, iješmě – dva. Měníci směr. Na západní frontě beze změn. V druhé půlce dne. Se mohou vyskytovat krátkodobé srážky. Upadl jsem náhodou, když jsem klopýtnul o krtinu. Kalhoty v tu chvíli promokly. I lokty. Rozhlédl jsem se dokola. Kam jen oko dohlédlo, bylo pusté pole. Rozednívalo se, přestávalo mrholit. Možná ani žádná Anna neexistovala.

На основі проведеного аналізу транспозиції модально-прагматичного поля з МО до МП можна зробити висновок про те, що не важлива адекватна передача формально-семантичних конструкцій вираження модальності, але важливим є створення ідентичного модально-прагматичного поля тексту МП, де немає значення у якому місці тексту зростатиме чи знижуватиметься модальна інтенсивність, бо так звані «слабкі» модальні місця нашаровуються на «сильні» модальні місця і тим самим створюється потужне модально-прагматичне текстове поле, транспозицію якого можна вважати критерієм якості перекладу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрухович Ю. Москвада. http://www.ukrcenter.com/library/read.asp?id=5465&page=1#text_top3.10.2009;
2. Андрухович Ю. Рекреатії. – Львів, 2005; 3. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка. – М., 1955; 4. Іздрік Ю. “АМ”™. – Львів: Кальварія, 2005;
5. Іздрік Ю. Острів Крк та інші історії. – Івано-Франківськ, 1998; 6. Сопілок Н. Про прийоми транспозиції іменника у французько-українському перекладі // Семантика мови і тексту. – Ч. II. – Івано-Франківськ, 2009; 7. Холод У. Транспозиція модального рівня та інтенсивності тексту у перекладах художньої літератури. – Оломоуць 2009;
8. Andruchovič J. Rekreace aneb Slavnosti Vzířšeného Ducha / Překlad Tomáše Vašuta. – Olomouc, 2006; 9. Gronová E., Hrdlička M. Antologie teorie odborného překladu. – Ostrava, 2004; 10. Hirschová M. Pragmatika v češtině. – Olomouc, 2006; 11. Hrdlička M. Literární překlad a komunikace. – Praha, 2003; 12. Knittlová D. K teorii i praxi překladu. Univerzita Palackého. – Olomouc, 2000; 13. Levý J. Umění překladu. – Praha, 1998.